

POSTANOWIENIE

Dnia 7 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania F. Spółki z o.o. w J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
z udziałem zainteresowanych: (...), R. Spółki z o.o. w W., P. Spółki z o.o. w R. w
likwidacji oraz Syndyka Masy Upadłości K. Spółki z o.o. w O.
o ustalenie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 czerwca 2017 r.,
skargi kasacyjnej P. Spółki z o.o. w R. w likwidacji
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 lutego 2016 r., sygn. akt III AUz (...),

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. Oddział Zamiejscowy w R. postanowieniem z dnia 7 października 2015 r. uchylił postanowienie z dnia 6 lutego 2015 r. tego Sądu o wezwaniu do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego R. Spółki z o.o. w W. (pkt 1), podjął zawieszone postępowanie w sprawie (pkt 2) i umorzył postępowanie w sprawie (pkt 3). W pisemnych motywach postanowienia Sąd wskazał, że odwołująca się F. Sp. z o.o. w J. została w dniu 12 maja 2015 r. prawomocnie wykreślona z rejestru przedsiębiorców w związku z zakończeniem jej likwidacji, żaden podmiot nie przejął jej zobowiązań, a zatem odwołujący utracił zdolność sądową. Zdaniem Sądu Okręgowego wydanie wyroku na skutek utraty

zdolności sądowej odwołującej stało się niedopuszczalne, a wezwanie do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego R. Sp. z o.o. – bezprzedmiotowe.

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 29 lutego 2016 r. odrzucił zażalenie P. Spółki z o.o. w R.. w likwidacji odnośnie punktu 1 zaskarżonego postanowienia, wskazując że zażalenie nie przysługuje, bowiem postanowienie to nie jest ani orzeczeniem kończącym w sprawie, ani też nie mieści się w katalogu orzeczeń wymienionych w ramach dyspozycji art. 394 § 1 pkt 1-12 k.p.c. Zażalenie dotyczące punktu 3 zaskarżonego postanowienia oddalił, podnosząc że następczy nieusuwalny brak zdolności sądowej i procesowej strony (płatnika składek), w sytuacji gdy żaden podmiot nie przejął jego zobowiązań, uzasadnia umorzenie postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku w tej sytuacji procesowej.

Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Apelacyjnego w przedmiocie oddalenia zażalenia oparto na naruszeniu przepisów postępowania: art. 477^{14a} k.p.c., art. 477¹¹ § 1 w związku z art. 477¹¹ § 2 zdanie drugie k.p.c. oraz art. 73 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ występujące w sprawie okoliczności wskazują na konieczność wyjaśnienia wątpliwości prawnych nie wyjaśnionych w dotychczasowym orzecznictwie. Istotne zagadnienie prawne polega, zdaniem skarżącej, na wyjaśnieniu czy wobec zaistnienia przesłanek utraty zdolności sądowej jednej ze stron postępowania sądowego, rozpoczętego w wyniku wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego w przedmiocie ustalenia podlegania ubezpieczeniu społecznemu, może ono być prowadzone przy udziale podmiotów zainteresowanych, będących płatnikami składek na ubezpieczenie społeczne należnych z tytułu zatrudnienia, w sytuacji kiedy podmiot zainteresowany był pozbawiony udziału w sprawie na etapie postępowania administracyjnego prowadzonego przez organ rentowy, a orzeczenie organu rentowego dotyczy jego praw i obowiązków jako pracodawcy w okresie wskazanym w kwestionowanej decyzji? Czy w takim wypadku sąd pracy i ubezpieczeń społecznych zobowiązany jest uchylić kwestionowaną, przez podmiot zainteresowany w rozumieniu art. 477¹¹ k.p.c., decyzję organu rentowego wydaną na podstawie art 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w sprawie

ustalenia podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu na zasadzie art. 477^{14a} k.p.c. i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Należy mieć jednak na uwadze, że wszczęcie postępowania przed Sądem Najwyższym nie jest możliwe bez skargi uprawnionej strony, która wnosi ją we własnym interesie (T. Ereciński, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Część Druga. LEX 2009). Skarga wniesiona przez osobę nieuprawnioną podlega natomiast odrzuceniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2006 r., III CSK 164/06, LEX nr 355404).

O tym, czy konkretna osoba posiada status zainteresowanego ze względu na przedmiot postępowania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, przesądza nie jej subiektywne przekonanie, ale obiektywna okoliczność, że w danym wypadku prawa lub obowiązki tej osoby "zależą" od rozstrzygnięcia sprawy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1998 r., III ZP 20/98, OSNP 1998 nr 23, poz. 690). Rozstrzygnięcie sprawy powoduje bowiem zmianę w sferze prawnej zainteresowanego. Może ona polegać na zyskaniu prawa bądź jego utracie, albo na pojawieniu się powinności, ewentualnie jej wygaśnięciu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2008 r., I UK 79/08, OSNP 2010 nr 7-8, poz. 99). Wskazany w omawianym przepisie związek zależności musi mieć charakter bezpośredni, co oznacza, że z samej mocy wydanej decyzji muszą płynąć dla zainteresowanego prawa lub obowiązki wynikające z prawa ubezpieczeń społecznych, które mogą być podtrzymane w wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przez oddalenie odwołania bądź też uchylone przez zmianę decyzji. W konsekwencji tylko wtedy, gdy wynik postępowania prowadzi do stworzenia indywidualnej normy prawnej, oddziałującej nie tylko na adresata decyzji, lecz także na inny podmiot, można uznać, że prawa lub obowiązki tego podmiotu zależą od

rozstrzygnięcia sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r., I UK 279/16, niepubl.).

Zauważyć należy, że analogiczna do rozpoznawanej sprawa została już rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy w składzie trzyosobowym, postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2017 r. (I UK 279/16, niepubl.). Sąd odrzucił skargę kasacyjną wskazując, że z decyzji ustalającej podleganie danej osoby ubezpieczeniom społecznym jako pracownik wynikają prawa i obowiązki w zakresie: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń społecznych oraz ustalania wymiaru składek i ich poboru. Decyzja taka rozstrzyga wyłącznie to, czy dany podmiot jest płatnikiem składek (pracodawcą), a nie, czy jest nim (lub nie) inny podmiot. Jest tak nawet wtedy, gdy w motywach rozstrzygnięcia (uzasadnieniu decyzji) ocenia się status prawny innego podmiotu. Indywidualną normę stwarza bowiem osnowa decyzji, a nie jej uzasadnienie. W konsekwencji wymagany art. 477¹¹ § 2 k.p.c. związek bezpośredniej zależności między wydaną decyzją, a prawami i obowiązkami danego podmiotu dotyczy osnowy decyzji, a nie jej motywów przedstawiających ocenę prawną ustalonych okoliczności faktycznych.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu tym zauważył ponadto, że warunkiem uzyskania statusu zainteresowanego na podstawie postanowienia sądu jest bezpośrednie oddziaływanie rozstrzygnięcia w danym postępowaniu na prawa i obowiązki podmiotu wezwanego do udziału w sprawie. Nie wystarcza zatem sam akt procesowy sądu, ale konieczne jest spełnienie przesłanek kreujących status zainteresowanego. Wadliwe postanowienie nie może wywołać skutku procesowego i uczynić podmiot nieuprawnionym stroną postępowania.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie w całości podziela powyższe rozważania. Skarżąca nie ma przymiotu zainteresowanej, nie jest zatem stroną postępowania, a w konsekwencji nie przysługuje jej na podstawie art. 398¹ § 1 k.p.c. prawo do wniesienia skargi kasacyjnej. Niedopuszczalna skarga kasacyjna podlega zaś odrzuceniu przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c.

r.g.